

ประสิทธิภาพการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 13
THE EFFICIENCY DEVELOPMENT OF SANGHA ADMINISTRATION
MODEL IN 13TH REGION SANGHA ADMINISTRATION

พระครูสมุห์ชินวรวัตร ธีรภทโท*

พระสุธีวีรบัณฑิต** ธิติวุฒิ หมั่นมี***

Phrakhrusamuh Chinworawat Thirabhattho (Junjuea),

Phra Suthiwirabandit, Thitiwut Manmee

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการปกครองคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 2) เพื่อนำเสนอประสิทธิภาพการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 21 รูป/คน เพื่อหาการปกครองคณะสงฆ์เบื้องต้นก่อนนำเสนอต่อการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และข้อมูลที่ได้ไปสู่การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้การศึกษาวินิจฉัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากกลุ่มตัวอย่าง 302 รูป โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันประสิทธิภาพการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 พบว่า 1. ด้านดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยให้พระภิกษุ ในสังกัดวัด ลงอุโบสถกรรมฟังพระปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือนมีการเข้าร่วมประชุมพระสังฆาธิการประจำเดือนที่ผู้บัญชาเหนือตนจัดประชุมให้พระภิกษุทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็นตลอดทั้งปีการให้คณะสงฆ์หม่าสำราชนิยมให้เหมือนกันและพร้อมเพรียงกันทั้งภาค 13 ห้ามพระสงฆ์ขบถและมีเจ้าคณะปกครองสอดส่องดูแลอยู่เป็นประจำ 2. ด้านควบคุมและส่งเสริมการรักษาความ

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

สงบเรียบร้อยดีงามพบว่าการส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์การปกครองพระภิกษุสามเณรให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของวัดควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่ใช่เพื่อตนเอง 3. ด้านระบอบอิทธิพล พบว่า พระสังฆาธิการถือปฏิบัติในกฎระเบียบที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัย อย่างเคร่งครัดลงโทษพระภิกษุสามเณรภายใต้การปกครองโดยสมควรตามพระพุทธบัญญัติมีระเบียบ ในการลงโทษต่อภิกษุผู้ทุศีล 4. ด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะปกครองให้เป็นไปโดยชอบ พบว่า พระสังฆาธิการให้มีการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายอย่างเป็นระบบและโปร่งใสออกกฎระเบียบที่ไม่ขัดกับกฎหมายบ้านเมืองอย่างเคร่งครัดให้การช่วยเหลือเกื้อกูลการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพุทธบริษัท 5. ด้านควบคุมการบังคับบัญชาเจ้าคณะปกครองพบว่าพระสังฆาธิการมอบหมายให้พระภิกษุสามเณร ทำวัตรเช้า - เย็น ตลอดทั้งปีมีการจัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณรที่อยู่ประจำวัดอย่างเป็นระบบสนับสนุนให้พระภิกษุเรียนปริยัติสามัญ-ปริยัติแผนกธรรม-แผนกบาลี โครงการหนึ่งมหาเปรียญหนึ่งอำเภอ 6. ด้านตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตนพบว่า เมื่อมีกิจกรรม ในงานปกครองของวัดหรือทางคณะสงฆ์พระสังฆาธิการมีความยินดีเข้าร่วมกิจกรรมอยู่เสมอส่งเสริมพระภิกษุสามเณรออกไปปฏิบัติธรรมตามสมัยปีละ 2 ครั้งได้ดำเนินการประชุมให้ความรู้ในการบำเพ็ญกุศล ระหว่างคณะสงฆ์กับคฤหัสถ์ในปกครองอยู่เสมอห้ามพระถ่ายรูปเผยแพร่

2. ประสิทธิภาพการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 พบว่า 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ คือ ท่านได้ดำเนินการประชุมพระภิกษุสามเณรภายในพื้นที่ปกครองเป็นประจำ ท่านได้ดำเนินการประชุมระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนอยู่เนืองๆ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม คือ การประชุมทุกคนต้องเคารพกฎระเบียบ มีมารยาทที่ดีในการประชุม เคารพประธานในการประชุม 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทเจ้าไม่ทรงบัญญัติคือผู้ปกครองคณะสงฆ์ควรจะต้องปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย และกฎหมายของบ้านเมือง เอื้อเฟื้อต่อพระธรรมวินัย 4) ภิกษุเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น คือ ควรจัดให้มีกิจกรรมอบรมหรือสัมมนาแก่พระภิกษุใหม่อย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อให้พระภิกษุใหม่ได้พบปะเจ้าคณะปกครองและเพื่อนสหธรรมิกต่างวัดมากขึ้น 5) การไม่ล่ออำนาจต้นหาความอยากที่เกิดขึ้น คือ การเสียสละที่ดี การมีใจเมตตาปราณีกับผู้อื่นที่ดีเป็นคุณธรรมที่จะช่วยปิดกั้นความล่ออำนาจต้นหาที่จะเกิดขึ้นในจิตได้ 6) การยินดีในเสนาสนะป่า คือ ควรดูแลเสนาสนะที่อยู่อาศัยให้สะอาดเรียบร้อยปลอดภัย เป็นสาเหตุให้เกิดความสงบ เกิดความสงบ ไม่พลุกพล่านจนเกินไป ให้เกิดระเบียบปฏิบัติอย่างเคร่งครัด 7) สพรหมจารีผู้มีศีลดีงามยังไม่มาขอเข้ามา คือ ควรมีนโยบายเข้มงวด เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการวัด โดยนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาวัดให้มากขึ้น

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, การปกครองของพระสังฆาธิการ, คณะสงฆ์ ภาค 13

ABSTRACT

The purposes of the research topic “The effectiveness of the Buddhist ecclesiastical official monk administration in the Buddhist clergy administrative region 13 (1) to study the Buddhist clergy administration in the Buddhist clergy administrative region 13 (2) To present the effectiveness of the Sangha administration of the Buddhist ecclesiastical official monk working in the clergy administrative region 13 by mixed method research between qualitative research, which in-depth interview was done in 21 monks sample group to develop primary pattern before presenting to focus group discussion, and quantitative research, which survey research was done in 302 monks sample group, which were selected by simple random sampling method. Questionnaire was used for data collection. Data were analyzed by descriptive statistics on the percentage, average, and standard deviation.

The result of this research, found that:

1. Current situation the effectiveness of the Buddhist ecclesiastical official monks administration in the clergy administrative region 13, it is found that : 1) Every monks in the temple hold a religions service in the Buddhist chapel and fortnightly recitation of the fundamental precepts. The monthly meeting of the Buddhist ecclesiastical official monks was hold by the higher rank monks. There was the morning or evening chanting everyday for whole year. It is the regulation for monks in the region 13 to wear the Royal robe colour style. Monks are not permitted to drive car or other vehicles. The monk deans observe the behavior of monks in the region. 2) Control and enhance goodness: it was found that the Buddhist education, the ecclesiastical education, the propagation, the public assistance, the sangha public aids, and the administration to control monks and novices to follow the rules of the temple and the Vinaya, were supported. The provincial meditation centers were established for public purposes not for individual benefits. It was successful to monitor monks in the region without complaint about misconduct. 3) On control the disciplinary case of dispute : it was found that the Buddhist ecclesiastical official monks follow the rules which are not against the Vinaya and punish the monks who do misconduct properly as the Buddhist canon. There were clear regulations to punish monks of bad conduct for example asking money for alms or set umbrella-like tent in community area. 4) On proper problem solution: it was found that the Buddhist ecclesiastical official

example asking money for alms or set umbrella-like tent in community area. 4) On proper problem solution: it was found that the Buddhist ecclesiastical official monks had income and expense accounts done systematically and clearly. To set the regulations which are not against the nation laws. To support the development in life quality of the Buddhist group and to honestly complete the mission which was assigned by the leader. 5) On administration: it was found that the Buddhist ecclesiastical official monks assigned the monks and novices to chant in the morning and in the evening whole year. The monk history records were collected systematically. Monks were supported to study the general Buddhist education-Dhamma section-Pali section in the project of one amphoe one Buddhist scholar. 6) On monitoring and meeting: it was found that the Buddhist ecclesiastical official monks usually were delighted to join the activities which were held by the clergy. The ecclesiastical monks always supported monks and novices to do meditation twice a year. The seminar for offering knowledge how to make merit was held usually for target groups which were both laypeople and monks. Do not allow monks to use camera to take photo.

2. On presenting the effectiveness of the sangha administration of the Buddhist ecclesiastical official monks in region 13: it was found that 1) Regular meeting which means the ecclesiastical monks usually hold the meeting both between monks and novices and between Buddhist monks and laypeople. 2) All together meeting which means each participants should follow the rules and regulations, be good manner in meeting, respect the chairman of meeting. 3) Do not set the new rules which is not the Buddhist canon: the monk leaders should follow the Vinaya and the nation laws. 4) Respect the respectable monks: should hold the education course or seminar for novices at least once a month to let the novices meet the monk leaders and fellow dhamma farer from other temples more often 5) Do not surrender to craving: sacrifice and metta are the dhamma principal to prevent craving. 6) To be satisfied in the forest living: should clean and tidy the living place regularly. Clean and tidy living place can cause peace and easy to follow the regulations strictly. 7) Fellow monk: should set strict regulations for administration in the temple by using more high technology in the temple development.

Keywords: Effectiveness, Rule of Buddhist Monks, Chapter 13.

1. บทนำ

การบริหารคณะสงฆ์ เป็นปัจจัยสำคัญเพราะถ้ามีระบบบริหารที่ดีพระพุทธศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การบริหารที่ดีนั้น จะต้องมียุทธวิธีและวิธีการจัดการ หรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับ การแบ่งงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่างๆ รับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการบริหารคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้ มี อำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะ สงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ การบริหารคณะสงฆ์ จึงถือว่าเป็นหัวใจหลัก ใน งานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การ เผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับและมติมหาเถรสมาคม (Religious Affairs Department, 1997) การวิจัยเรื่องนี้ต้องการที่ จะศึกษาประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ว่าการปกครองในแต่ละ พื้นที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 นั้นมีความแตกต่างกันอย่างไร และสอดคล้องกันตรงไหนบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดประสิทธิภาพและวิธีการปกครองในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 มี 4 จังหวัด คือ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด อาจจะเป็นแนวทางที่ คณะสงฆ์ในเขตปกครองภาคอื่นๆ นำไปปฏิบัติเป็นแบบอย่างได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 13

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 13

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 13” ผู้วิจัยได้มีการกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปกครอง ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ตามหลักอปริหานิยธรรม 7 และการ ปกครองคณะสงฆ์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย 2) ด้านควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อยดีงาม 3) ระงับอธิกรณ์ 4) ด้านแก้ไข ข้อขัดข้องของเจ้าคณะภาคให้เป็นไปโดยชอบ 5) ด้านควบคุมการบังคับบัญชา เจ้าคณะปกครอง

6) ด้านตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2008)

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพส่วนบุคคลของเจ้าอาวาสผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม และตำแหน่ง

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ประสิทธิภาพการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ตามหลักอปริหานิยธรรม 7 และการปกครองคณะสงฆ์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย 2) ด้านควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อยดีงาม 3) ด้านระงับอธิกรณ์ 4) ด้านแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะปกครองให้เป็นไปโดยชอบ 5) ด้านควบคุมการบังคับบัญชาเจ้าคณะปกครอง 6) ด้านตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

3.3 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยประสิทธิภาพการปกครองของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ผู้วิจัยได้กำหนดพระภิกษุสงฆ์ที่ใช้ในการวิจัยได้จำนวน 1,332 รูป พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาผู้วิจัยได้กำหนดเขตพื้นที่คือ เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารของประสิทธิภาพการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครอง คณะสงฆ์ภาค 13 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง (Sample) มาจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 รูป โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การสังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis) ข้อมูลที่

สอดคล้องกัน การบันทึกวีดิทัศน์และโสตทัศนูปกรณ์ (Audio & video recording) (Silverman, D.,2000) การสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นและมุมมอง ค่านิยมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ระบุไปถึงการบอกเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นในบุคคลนั้นๆ และที่สำคัญการสัมภาษณ์จะเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นในอดีตมาพรรณนาได้ (Creswell, J. W., 2007)

5. ผลการวิจัย

5.1 สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1) ด้านดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย พบว่า ให้พระภิกษุในสังกัดวัด ลงอุโบสถกรรมฟังพระปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน มีการเข้าร่วมประชุมพระสังฆาธิการประจำเดือน ตามมติ มส.ที่ 143/2559 ที่ผู้บัญชาเหนือตนจัดประชุม ให้พระภิกษุทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็น ตลอดทั้งปี พระสังฆาธิการได้ดำเนินตามนโยบายของเจ้าคณะผู้ปกครองอันเป็นกลไกนำไปสู่การปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ

2) ด้านควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อยดีงาม พบว่า มีการส่งเสริมการ ศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์ การปกครองพระภิกษุสามเณรให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของวัด ควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย

3) ด้านระงับอธิกรณ์ พบว่า พระสังฆาธิการถือปฏิบัติในกฎระเบียบที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ลงโทษพระภิกษุสามเณรได้ปกครองโดยสมควรตามพระพุทธานุญาต มีระเบียบในการลงโทษต่อภิกษุผู้ทุศีล ได้ดำเนินตามนโยบายของเจ้าคณะผู้ปกครองเพื่อเป็นกลไกนำไปสู่การปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ตามมติมหาเถรสมาคม ที่ 349/2559 เรื่องพระภิกษุสามเณรประพฤติไม่เหมาะสมกับสมณะสาธูป

4) ด้านแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะปกครองให้เป็นไปโดยชอบ พบว่า พระสังฆาธิการให้มีการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายอย่างเป็นระบบและโปร่งใส ออกกฎระเบียบที่ไม่ขัดกับกฎหมายบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด ตามมติมหาเถรสมาคม ที่ 17/2559 ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพุทธบริษัท ได้ดำเนินตามนโยบายของเจ้าคณะผู้ปกครอง จึงเกิดผลสำเร็จตามมา

5) ด้านควบคุมการบังคับบัญชาเจ้าคณะปกครอง พบว่า พระสังฆาธิการมอบหมายให้พระภิกษุสามเณรทำวัตรเช้า-เย็น ตลอดทั้งปี มีการจัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณรที่อยู่ประจำวัด อย่างเป็นระบบ สนับสนุนให้พระภิกษุเรียนปริยัติสามัญ-ปริยัติธรรม-แผนกบาลี ส่งเสริมการศึกษาแผนกบาลีให้พระภิกษุสามเณรได้มีความรู้ความสามารถได้นำมาสู่การปฏิบัติในทุกจังหวัด

6) ด้านตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน พบว่า เมื่อมีกิจกรรมในงานปกครองของวัดหรือทางคณะสงฆ์พระสังฆาธิการมีความยินดีเข้าร่วมกิจกรรมอยู่เสมอส่งเสริมพระภิกษุสามเณรออกไปปฏิบัติธรรมตามสมัยปีละ 2 ครั้ง ได้ดำเนินการประชุมให้ความรู้ในการบำเพ็ญกุศล ระหว่างคณะสงฆ์กับคฤหัสถ์ในปกครองอยู่เสมอ

5.2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ประสิทธิผลการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

6. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

6.1 อภิปรายผลสภาพทั่วไปประสิทธิผลการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13

1) ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ด้านงานปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ตามหลักการปกครอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก ($S.D. = 3.132$) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกข้อซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrommeenat P. (2009) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาตามหลักพุทธธรรม” พบว่า การพัฒนาผู้นำทางการศึกษาตามหลักพุทธ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาตามหลักพุทธธรรม ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาตามหลักพุทธธรรม พบว่า มีความเป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

2) ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ด้านควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อยดีงาม พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ตามหลักการปกครองด้านควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย โดยผลรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.38$) และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก ($S.D. = 0.638$) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกข้อซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonsit S. (2003) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนานวัตกรรมและเครื่องมือประเมินผลในการพัฒนาครูเครื่องมือ นวัตกรรม ที่ใช้ประกอบการพัฒนาครูประกอบด้วย คู่มือพัฒนาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เอกสารเสริมความรู้ด้านการปฏิบัติการเรียนรู้ และเอกสารเสริมความรู้ด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จากการประเมินคุณภาพเอกสาร พบว่า ทุกรายการมีผลประเมินอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

3) ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ด้านระงับอธิกรณ์ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์

ภาค 13 ตามหลักการปกครองโดยผลรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X}=3.13$) และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก ($S.D.=0.89$) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า ข้อ 5) พระสังฆาธิการส่งเสริม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Panich A. (2007) ได้วิจัยเรื่อง “องค์ประกอบประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ” ผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) พฤติกรรมการบริหาร 2) ความพึงพอใจในการทำงาน 3) สภาพแวดล้อม ภายในองค์การ 4) เทคโนโลยี 5) ความผูกพันต่อองค์การและ 6) โครงสร้างองค์การ 2. ประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ในระดับมาก 3. ความผูกพันต่อองค์การเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

4) ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ด้านแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะปกครองให้เป็นไปโดยชอบ พบว่า พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ตามหลักการปกครองด้านด้านแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะปกครอง โดยผลรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X}=4.21$) และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก ($S.D.=0.575$) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า ข้อ 4. พระสังฆาธิการดำเนินการประชุมการระงับอธิกรณ์ในพื้นที่ปกครองเป็นประจำ และ ข้อ 5. พระสังฆาธิการถือปฏิบัติในกฎระเบียบที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Janyasupab P. (2000) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการกำหนดขนาดโรงเรียนที่เหมาะสมเชิงเศรษฐกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษา” ผลการวิจัย พบว่า 1. อายุครู เงินเดือนครู ขนาดห้องเรียน และ ระยะเวลาเปิดดำเนินการของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับขนาดของโรงเรียน ขณะที่อัตราส่วนนักเรียนต่อครู คาบการสอนครูต่อสัปดาห์ มีความสัมพันธ์ในทางลบกับขนาดโรงเรียน โดยโรงเรียนที่มีอายุครู เงินเดือนครู ขนาดห้องเรียน ระยะเวลาเปิดดำเนินการของโรงเรียนมากที่สุด

6.2 อภิปรายผลประสิทธิผลการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13

ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อสภาพประสิทธิผลการปกครองของ พระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก($\bar{X}=4.29$) และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก ($S.D.=0.456$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าข้อ 4) ด้านภิกษุเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakru Uthai kitphiphat (Wirut Suk-in). (2011) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปปุริสธรรม 7” ผลการศึกษาวิจัย ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี

ตามหลักสัปตปริสธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย สรุปได้คือ ด้านปรัสนัญดา ด้านอตัตัญญดา ด้านอตัตัญญดา ด้านบุคคลปโรปรัญญดา ด้านธัมมัญญดา ด้านมัตตัญญดา และด้านกาลัญญดา การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปตปริสธรรม โดยรวมปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมด กล่าวคือ พรรษา ตำแหน่ง การศึกษานักธรรม การศึกษาบาลี ประสบการณ์การปฏิบัติงาน แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปตปริสธรรมของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี คือ พระสังฆาธิการควรนำหลักสัปตปริสธรรมทั้ง 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และส่งเสริมให้มีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม จะทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์เกิดเอกภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) มหาเถรสมาคมควรมีการกำหนดหลักกิกขุอปรีหานิยธรรม 7 ให้เป็นพันธกิจและเป็นรูปแบบในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมและนำไปปฏิบัติได้จริง
- 2) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรเสนอให้มีการกำหนดรูปแบบเพื่อยกระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ให้ทันต่อสถานการณ์และสอดคล้องกับการบริหารงานของรัฐ อันจะทำให้คณะสงฆ์มีความก้าวหน้าและทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น
- 3) เจ้าคณะปกครองระดับสูง เช่น เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค ควรกำหนดให้มีการตรวจสอบ ประเมินผล วัดมาตรฐานการบริหารงานของพระสังฆาธิการโดยการนำหลักกิกขุอปรีหานิยธรรม 7 ไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นระเบียบแบบแผนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ควรเพิ่มระยะเวลาในการประชุมเป็นอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้งเพื่อให้พระสงฆ์สามารถติดตามข่าวคราวจากทางการคณะสงฆ์อย่างทันเหตุการณ์จะได้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พุทธธรรมได้
- 2) ควรจัดให้มีการประชุมสังฆจรเพื่อที่จะได้หมุนเวียนกันประชุมในเขตปกครองของแต่ละตำบลหรืออาจจะทดลองจัดการประชุมทางโทรศัพท์
- 3) การกำหนดกฎเกณฑ์กติกาใดๆ ขึ้นมาใช้ในเขตปกครองก็ดีหรือในแต่ละวัดก็ดีให้อิงพระธรรมวินัยเป็นสำคัญ
- 4) ควรส่งเสริมให้ประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเพื่อความตั้งมั่นแห่งพระพุทธศาสนา
- 5) ควรให้มีการประเมินผลงานของพระสังฆาธิการโดยคณะสงฆ์จากนอกพื้นที่เพื่อตัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการแต่งตั้งหรือเลื่อนสมณศักดิ์หรือให้เจ้าคณะปกครองเตรียมการล่วงหน้าให้พระสังฆาธิการแต่ละรูปสร้างผลงานเพื่อการรับพระราชทานตั้งหรือเลื่อนสมณศักดิ์ตามลำดับอาวุโสก็ได้

6) ควรที่จะให้มีการประสานงานร่วมกันกับภาครัฐและเอกชนให้มีการส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าและธรรมชาติและให้ความรู้แก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติ อันจะทำให้เกิดผลดีแก่การปฏิบัติธรรมและเป็นการอนุเคราะห์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทั่วไป

7) ควรที่จะดำเนินการปรับปรุงทัศนียภาพในวัดของตนให้น่าอยู่อาศัยเพื่อปฏิบัติธรรม และมีฝ่ายปฏิบัติต้อนรับพระอาคันตุกะผู้สัจจมาโดยเฉพาะ โดยให้น้ำหนักเรื่องของการปฏิบัติตามระเบียบวินัยเป็นหลัก

7.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) เลือกเวลาเก็บข้อมูลที่ไม่ตรงกับช่วงเข้าพรรษา เพื่อที่จะได้มีข้อเปรียบเทียบที่ชัดเจนว่า สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในบางด้าน เช่น อายุ และพรรษา ทำให้มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์แตกต่างกันอย่างแท้จริงหรือไม่ อย่างไร

2) ปัจจัยเรื่องการศึกษาทั้งสามัญและทางธรรม ล้วนมีผลต่อความคิดเห็นของพระสงฆ์ กลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญ แต่การศึกษาทางบาลีมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยเกินไปหากต้องการวัดผลของปัจจัยด้านการศึกษาทางบาลีที่มีผลต่อความคิดเห็นของพระสงฆ์ อาจต้องกำหนดกลุ่มตัวอย่างใหม่ หรือเปลี่ยนประชากรใหม่ เช่นทำการวิจัยในโรงเรียนบาลีก็ได้

3) ให้เปลี่ยนหลักธรรมที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นการส่งเสริมการนำหลักธรรมอื่นๆ ไปประยุกต์ใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ด้วย

References

- Boonsit S. (2003). *The Study of Pattern in Development of Study Plan Among The Teachers Under The Office of Khonkhaen Primary Educational Service Area Office*. (Doctoral Dissertation). Measurement and Evaluation. Graduate School: Srinakharinwirot University.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Traditions*.
- Janyasupab P. (2000). *The Development of Economic Optimum Size Determination Models for Secondary School* (Doctoral Dissertation). Faculty of Education: Chulalongkorn University.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2008). *Kaṇ Pokkhrong Khana Song Thai [The Administration of Thai Buddhist Sangha]*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavitayala Printing House.
- Panich A. (2007). *The Organization Effectiveness Factors of Rajabhat Universities* (Doctoral Dissertation). Department of Educational Administration. Graduate School: Sipakorn University.

- Phrakru Uthaikitphiphat (Wirut Suk-in). (2011). *Leadership Applying the Seven Sappurisadhammas of Buddhist Ecclesiastical Officials in Uthai Thani Province* (Master's Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrommeenat P. (2009). *The Form of Educational Leadership Development According to Buddhaddhamma* (Doctoral Dissertation). Graduate School: Naresuan University.
- Religious Affairs. Department. (1997). *Khūmu Phra Sangkathikan Waduāi Kān Khana Song Læ Kān Phrasātsana* [Guideline for Buddhist Ecclesiastical Official Monk about Buddhist Sangha and Activites]. Bangkok: Religious Affairs Printing House.
- Silverman. D. (2000). *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*. London: Sange.
- Strauss. A. and J. Corbin. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. Newbury Park. California. Sage.
- Yamane. Taro. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harpen and Row.